

PROFESORIUS KONSTANTINAS REGELIS

(1890—1970)

Lietuvos universitetas pradėjo veikti Kaune 1922 metais. Botanikos katedros steigėjai jame buvo profesoriai L. Vailionis ir K. Regelis. Profesorius Konstantinas Regelis vadovavo šiai katedrai ir Botanikos sodui nuo jų įsteigimo iki 1940 metų. Jis buvo pakviestas iš Tartu universiteto, bet greit išmoko lietuvių kalbą ir 1925 metais jau skaitė augalų sistematikos paskaitas lietuviškai. Buvo geras organizatorius, botanikos sode įrengė gerus šiltnamius, dendrariumą, suorganizavo vaistinių augalų skyrių, fitopatologijos laboratoriją, o katedroj sukūrė herbarą, įrengė biblioteką, parengė paveikslų ir kitų vaizdinių priemonių paskaitoms iliustruoti. Buvo geras dėstytojas, paskaitose ir seminaruose skiepijo studentams Č. Darvino evoliucijos teoriją ir materialistinę pasaulėžiūrą.

Vasarą su vyresniųjų kursų studentais profesorius K. Regelis darydavo ekskursijas pievų, pelkių ir miškų augalijai tirti. Tyrimų rezultatus skelbdavo Universiteto Matematikos-gamtos fakulteto „Darbuose" ir užsienio spaudoje — Šveicarijos, Austrijos, Vokietijos, Suomijos žurnaluose. Iš viso jis yra paskelbęs apie 150 mokslinių darbų. Be to, kruopščiai rinko literatūrinę medžiagą, liečiančią Lietuvos florą, ir sudarė išsamią botaninę bibliografiją, kurią paskelbė Matematikos-gamtos fakulteto „Darbuose" (1931—1942). Kiekviename šio leidinio tome K. Regelio straipsniai, pavadinti „Lietuvos floros šaltiniais", skelbdavo naujus duomenis apie retesniuosius augalus. K. Regelis parašė ir keletą vadovėlių lietuvių kalba — „Vadovėlį augalams rinkti ir kolekcijoms iš botanikos daryti" (1925), „Augalų sistematiką" (I dalis 1935, II dalis 1941). Tuo jis nemažai prisidėjo prie botanikos mokslinių kadrų parengimo Lietuvai.

Išvykęs iš Lietuvos, K. Regelis dirbo Ženevos, Graco, Bagdado, Kabulo, Istambulo ir Ismiro universitetuose. Nuo 1967 metų iš pedagoginio darbo pasitraukė ir dirbo mokslinį darbą privačiai, gyvendamas Grace (Austrijoje). Paskutiniu laikotarpiu daugiausia rūpinosi augalinių žaliavų tyrimu. Buvo Tarptautinės komisijos augalinėms žaliavoms tirti pirmininkas ir žurnalo „Qualitas plantarum et materiae vegetabiles" redkolegijos narys. Rašė ir apie Lietuvos augalines žaliavas: vaistažoles, pašarinius, maistinius ir techninius augalus. Labai domėjosi Lietuvos nendrynų ištekliais, kaip žaliava celiuliozės gamybai.

Daug pasaulio savo gyvenime regėjęs, profesorius K. Regelis, kaip matyti iš jo laiškų ir straipsnių, labiausiai buvo pamilęs Lietuvą ir jos ilgėjosi. Jis čia 18 metų ramiai dirbo mokslinį darbą ir buvo visų gerbiamas, o išvykęs niekur geresnių darbo sąlygų nerado. Ypač nusivylė Tu..iia, kurios florai pažinti buvo paruošęs vadovą, tačiau jis liko neišleistas.

Pastaruosius trejus metus profesorius K. Ragelis dar galvojo apie mokslinę išvyką į Mažąją Aziją, tačiau pablogėjusi sveikata sukliudė. Išvykęs gydytis į Šveicariją, jis šįmet gegužės 22 d. mirė netoli Ciuricho, eidamas aštuoniasdešimtuosius metus. Jo mokslinis palikimas turi žymios vertės Lietuvos florai pažinti.

Šia proga skaitytojų dėmesiui siūlome profesoriaus Konstantino Regelio straipsnį (šiek tiek sutrumpintą), kurį jis parašė 1940 metais ir kuris dar niekur neskelbtas. Manau, kad kai kurios jame keliamos mintys ir dabar tebėra aktualios.

Profesorius JONAS DAGYS

APIE AUGALINĘ ŽALIAVĄ LIETUVOJE

Augalinė žaliava yra ta ūkini vertinga žaliava, kurią gauname augalų, priešingai gyvulinei žalia kilmė yra gyvuliai. Žaliavų gali įvairios rūšies, pavyzdžiui, pluo liozė, riebalai ir aliejai, eterin dažai, dervos, saponinai, alkaloic krakmolas, mediena, kamštis, kau taperča. Be to, prie žaliavas augalų priskiriame dar vaistinl nius, maistą duodančius augalus. mokslas apie augalinę žaliavą yra susijęs su naudingųjų augalų tyr daro taikomosios botanikos šaką

Žinių apie naudingus augalus Lietuvoje ir Lenkijoje randame a dzilų veikaluose, taip pat kunigo žodyne. 1845 metais išėjo Vilniu rald-Wyžickio veikalas, pavadint ekonomiczno-techniczny czyli drzew, krzewow i roslin dziko w ekonomice, rękodzielach, fabri dycynie domowej z wyszczeg jadowitych i szkodliwych, oraz służyc ku ozdobie ogrodow i wiejskich". Jame yra aprašyti 60 ir nuodingi augalai, bet šis vei originalus, jis pagrįstas Jundzilų duomenimis. Kiek anksčiau, 1805 ėjo Rygoje Friebe's veikalas „ sche-technische Flora von Lie land", kuris neliečia Lietuvos Kadangi šiame veikale yra apra tuvoje augantieji augalai, tai jis ir mūsų kraštui.

Didesnis susidomėjimas augali vos tyrimu prasidėjo per 1914 pasaulinį karą, kuomet Vokietijo privertė šį kraštą ieškoti vietoje užsieninės žaliavos įvairių rūšių iš savo krašte augančių augalų. prisimename, kaip vokiečiai ragi ventojus rinkti dilges, kaip buvo pastangos išnaudoti kupstinio šv phorum vaginatum) pluoštą audi tai buvo tiktai „erzacai" pilna prasme, kurie, karui pasibaigus, miršti.

Antrame pasauliniame kare vė tinių augalų žaliavos išnaudojimo Bet dabar šis klausimas turėjo tr kią prasmę, nei pirmame kare ieškoma ne laikinų „erzacų", bet liavų, kurios galėtų atstoti ligšio nio importuotas žaliavas. Ir kar gus, įvežimui iš užsienio susir vietinių naudingų augalų išnauc atkreipta dėmesio daugiau, ka Kaip pavyzdį galime nurodyti T jungą, kuri padarė milžiniškas išnaudoti jos teritorijoje esamus esančią juose žaliavą. Prie Lenin tanikos sodo buvo įsteigtas net žaliavos skyrius.

Augalinės žaliavos tyrimas ap šias problemas: